

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIX, broj 18

2. svibnja 2019.

cijena 200 Ft

Sjećanje u Šopronu na 100. obljetnicu mučeništva farnika Antona Semelikera s Filešcima

†
NA DVORU OVE ZGRABE JE PRETRPOD
ZA SVIME KOMUNISTICKÉ DICTATURE
MUCENICKU SMET
ANTON SZEMELIKER
RÓMSKOKATOLIKUSI PÁRKER
ZA RYDÓCU VÍKREI É VYSPRUKU ZÁRÉHNOCU
10 APRILÉ 1919.
ÉRŐSEK AZ ÉPÖLETNEK AZ UTÓBBAK
SZENVEDETT VERTANGALÁK
HITTÉRTÉS RYDÓ KÖZÖSSÉGEZT
SZEMELIKER ANTAL
RÓMSI KATOLIKUS PÁRKER
A KOMMUNISTA DICTATURA
ÉRŐSE ALATT 1919. APRILIS 10-ÉN.
IM ROP BÍRESÉS GÉHAÚDES HAT
ZAR ZERT DER KOMMUNISTISCHEN DICTATUR
ANTON SZEMELIKER
RÖMISCH-KATOLISCHER PFKER
DEN MÄRTYRERTOD FÜR SEINEN GLAUBEN
UND SEINE GLAUBENS-GEMEINSCHAFT
AM 10. APRIL 1919 ERLITTEN.
PROGNUTO OD ORBITELI
ALLITTATA A CSALÁD
ERKICHTET VON FAMILIE
KÖRNFELD-SZEMELIKER
†

FOTO: TÍMEA HORVÁT

8. – 9. stranica

Dan hrvatskog tiska

2. stranica

Predsmotra Međimurske popevke

4. – 5. stranica

Pokloni za lukovišku i starinsku školu

12. stranica

Komentar

Zašto se 1. svibnja slavi Praznik rada?

Prvi put u svibnju 1890., prije sto dvadeset i devet godina, proslavili su 1. svibnja „dan radnika“, a od 1990. godine toga je dana slavljen dan solidarnosti radnika. Dalekog 1. svibnja 1886. godine u Chicagu je počeo štrajk za uvođenje osmosatnoga radnog dana. Dana 3. svibnja radnici i policajci koji su branili štrajkače napali su jedan drugoga i na kraju policajci otvorili vatru, a četvorica ljudi su ubijeni. Sutradan anarhisti koji su se pridružili sudionicima velikoga štrajka bacili su bombe na policiju, koji su ponovno reagirali otvorenjem vatre, a do kraja dana prebrojano je više od deset mrtvih. Kao osvetu za događaje na Trgu Haymarket pred sud je stalo osam anarhističkih vođa, od kojih su četiri pogubljena. Nakon tih povijesnih događaja godinama su održani 1. svibnja kako bi obilježili masovne ispade širom svijeta. Međunarodni kongres drugog kongresa 1891. službeno je proglašen 1. svibnja „Međunarodnim praznikom radnika i radničke zajednice“.

To je službeni državni praznik, praznik koji slavi „gospodarska i društvena dostignuća“ velikim povorkama u većim gradovima svijeta. Od devedesetih godina prošloga stoljeća, nakon pada komunističkih uređenja, prvi dan svibnja bio je dan solidarnosti za radnike, organizirane su priredbe i manifestacije na mnogim mjestima. U Hrvatskoj, kao i u drugim državama, prvi svibnja obilježio se prvi put 1890. godine, također prosvjedom radnika koji su zahtijevali „tri osmice“, a u suvremenoj Republici Hrvatskoj Sabor je 1996. godine proglasio 1. svibnja neradnim danom i nazvao ga „Blagdanom rada“, što je kasnije izmijenjeno 2001. godine u Praznik rada.

Mnogi su taj jučerašnji dan proveli u prirodi uz druženje, roštilj ili kotlić u kojem se nešto izvrsno kuhalo, no suvremeno obilježavanje Praznika rada uvelike se razlikuje od svojih početaka.

Ramona Štivić

Glasnikov tjedan

Dan hrvatskog tiska, koji je utemeljila HDS-ova Skupština 2016. godine, veže uz datum izlaska prvoga samostalnog tjednika na hrvatskom jeziku u Mađarskoj, 2. svibnja 1991. godine.

Mnogo se govori u krugu medijskih djelatnika o značenju tiska, i to novinskog tiska u razvoju demokratskih načela zajednice, a kod narodnosnog novinstva o njegovoj ulozi u očuvanju hrvatskoga jezika i pisma, te nacionalne, povijesne i kulturne samobitnosti. Ja sama sam prije desetak godina za vrhovno političko tijelo Hrvata u Mađarskoj izradila nacrt medijske agende medija Hrvata u Mađarskoj.

A i danas tražim odgovor na pitanje kako publici u novome digitalnom vremenu vratiti povjerenje u medije, medijima odgovoran položaj u društvu, a političari dati smjernice za ostvarivanje tih ciljeva. Novinarstvo se kao struka znatno promijenilo, s obzirom na to da je ulaz novih tehnologija u redakcije nametnuo mnogo brži tempo rada, kraće forme i površnije oblike rada, čime su ugrožena temeljna očekivanja novinarstva, poput istinitosti, slobode, kvalitete informacija, raznolikosti, nepristranosti i solidarnosti. Mediji i dalje proizvode sadržaj, ali digitalne su platforme te koje imaju pristup publici te odlučuju koji će sadržaj biti vidljiv korisnicima. Posljednjih se godina mediji suočavaju sa sve više izazova, uz u ovome stoljeću gotovo već redovite financijske i kadrovske probleme, važan izazov posljednjih godina predstavljaju lažne vijesti, govor mržnje i hibridno ratovanje. Ni novinari, ni mediji, ni politika ne znaju kako se suprotstaviti tim pojavama. Ti problemi među znanstvenicima sve češće potiču raspravu o kvalitetnom novinar-

Ove se godine izlazak iz tiska tijekom 2019. godine 18. broja tjednika Hrvata u Mađarskoj poklapa s nadnevkom koji se u Mađarskoj obilježava kao Dan hrvatskog tiska. Više nego simbolično jer se

stvu, kao o čimbeniku koji bi trebao vratiti povjerenje u medije i vratiti važnu društvenu ulogu (primjerice, Nielsen i Selva, 2019.). No kako to postići u suvremenom razdoblju u kojem se publika informira ponajprije preko društvenih medija i besplatnih internetskih portala? Kakvim uređivačkim politikama? Kakvim medijskim sadržajima? Kako tome mogu pridonijeti neprofitni mediji? I što trebaju poduzeti politike kako bi pridonijele razvoju doličnog novinarstva? Koji poslovni modeli medija mogu pomoći jačanju doličnog novinarstva? Istodobno sve više raste pritisak ne samo na potrošačke navike publike nego i na medije i medijske sadržaje. Slično se često tumače i neke aktivnosti suvremenih odnosa s javnošću. Time se često narušava kakvoća

„Ove se godine izlazak iz tiska tijekom 2019. godine 18. broja tjednika Hrvata u Mađarskoj poklapa s nadnevkom koji se u Mađarskoj obilježava kao Dan hrvatskog tiska.“

medija i zadiere u novinarsku etiku, koja se vjerojatno suočava s najvećim izazovima u svojoj povijesti. Kako im se oduprijeti? Jesu li dostatni sadašnji alati novinarske etike? U takvim se uvjetima i publika teško snalazi, a svakodnevno bombardirana raznolikim sadržajima iz znanih i neznanih izvora, koji je nastoje privući če-

sto senzacionalističkim sadržajem, slabo vjeruje medijima. Stoga medijska pismenost postaje sve važnija za svakog korisnika suvremenih medija, i za one mlađe, vičnije digitalnim sadržajima i za one starije, odrasle uz tradicionalne medije. Dakako, i problem pismenosti općenito utječe na medije, poglavito na jezik medija, kakav će on biti u budućnosti, kako na njega utječu digitalne navike korisnika i novinara, može li on novinarstvu vratiti odliku i povjerenje? A sve su glasniji oni koji smatraju da svi mogu biti novinari, građansko se novinarstvo kao ideja vraća na velika vrata, stoga je više nego ikada potrebno vratiti vjerodostojnost struci. Ali kako? Može li novinarska struka sama sebi vratiti vjerodostojnost? Što može naučiti iz svoje današnje prakse? Kakvim smjernicama novinarstvu znanost može pomoći u jačanju vjerodostojnosti? Sve su ovo teme kojima će biti posvećena ovogodišnja 10. konferencija Vjerodostojnost medija, koja se održava početkom lipnja u Zagrebu.

Sretan vam Dan hrvatskog tiska, drage moje kolege po peru i misli!

Branka Pavić Blažetin

Promjene i reakcije – mađarski prosvjetni plan

Ipak se ne uvodi novi Nat od rujna 2019., te od 2020. postrožit će se kriteriji prijemnih ispita na visoka učilišta, Sveučilište Corvinus je pred promjenama, i povisit će se iznos studentske stipendije. Ovako bismo mogli sažeti događanja na prosvjetnoj sceni Mađarske.

Godine 2018. žestoku je raspravu izazvala u krugu stručnjaka i bila jedna od važnijih tema medija izradba novoga Temelnog nacionalnog programa (Nat), koji bi se po planu trebao uvoditi od školske godine 2019./20. Na izradbi programa od 2017. radio je tim Oktatás 2030 Tanulástudományi Kutatócsoport od stotinu osoba: pedagoški stručnjaci, psiholozi i djelatni nastavnici. Dokument od 312 stranica po svojim je načelima suvremen, ali korjenite promjene ne donosi u mađarskoj prosvjeti. Primjerice: Natov nacrt samo u 5. i 6. razredu predlaže spajanje kemije, fizike i biologije u jedan prirodoslovni predmet, od 7. razreda i nadalje bi bili posebni predmeti; nakon vrtića roditelji bi mogli birati žele li dijete upisati u 1. razred ili u pripremnici; i nadalje bi ostali vjeronauk, etika i svakidašnji tjelesni odgoj; prijedlog je da do 3. razreda osnovne škole umjesto ocjena neka se ocjenjuje tekstualno. Dokument je posve dostupan na portalu: www.oktatas2030.hu. Od 1. veljače 2019. godine dvostupanjska će biti povišica iznosa studentske i visokoškolske stipendije, u prvome krugu normativa će se povisiti s 119 000 na 128 520 forinta, godinu dana poslije pak na 166 600 forinta, piše portal Eduline. Na teret iznosa studentske normative visoka učilišta plaćaju socijalnu stipendiju, osnovnu potporu i studentsku stipendiju. Po državnoj uredbi o subvenciji studenata pravo na stipendiju imaju oni koji su redoviti studenti u državnome visokom učilištu, ne plaćaju studij, najviše pedeset posto studenata. Pred velikom je promjenom budimpeštansko Sveučilište Corvinus, naime od 2020. na ovom učilištu ne može se studirati s državnom stipendijom te planira se uvođenje stipendije Corvinus. Također dolazi do ustrojbene reforme, umjesto postojeće naobrazbe 3 + 2 ili 3,5 + 2 godine, na pojedinim studijima uvodi se četverogodišnji BA i jednogodišnji MA studij. Unatoč tomu što su srednjoškolci potpisali peticiju dostavili nadležnima, i nadalje na maturi iz povijesti mogu se koristiti samo ovim povijesnim atlasima: Povijesni atlas za srednjoškolce FI-504010903 (1. izdanje, 2015) ISBN 978-963-682-880-6; Povijesni atlas za srednjoškolce FI-504010903/1 (1. prerađeno izdanje, 2016) ISBN 978-963-436-002-5 ili Povijesni atlas za srednjoškolce (1. izdanje, 2017) ISBN 978-963-436-159-6. Od 2020. godine obvezatna je visoka matura najmanje iz jednoga predmeta, također i jezični ispit na srednjem stupnju (B2). Po mišljenju Mađarske akademije znanosti potonje može dovesti do drastičnoga pada studenata, te neće se istoga startnog položaja krenuti gimnazije i stručne srednje škole. Polaznicima potonjih od 2017. godine ukinut je slobodni iz-

bor glede petoga maturalnog predmeta; uz mađarski jezik i književnost, matematiku, povijest i strani jezik obvezatan je i stručni maturalni ispit. Po statičkim podacima Akreditacijskog centra za jezične ispite Prosvjetnog ureda, u prvom polugodištu 2018. godine po dobi i jeziku najviše ih je položilo ispit iz engleskoga (82 071), potom iz njemačkoga (20 856), iz hrvatskoga 89, a po dobnim skupinama primjerice 14 – 19: iz engleskoga 39 013, iz njemačkoga 8958, iz hrvatskoga jezika 51. To su najviši brojevi po dobnim skupinama. Na sveučilištima od 2015. godine uveden je kancelarijski sustav. Kako se obrazložilo, riječ je gospodarskome menadžmentu jer treba osigurati odgovarajući odnos između sveučilišne autonomije i učinkovitoga gospodarenja. Kancelar je odgovoran vladi iako treba surađivati s rektorom. Položaj rektora otežava da njegov opis djelokrug, odnosno njegova primanja određuje vlada. Premda zastupa autonomiju ustanove, ipak svoj rad ne obavlja neovisno o vladi. Taj se kancelarijski sustav uvodi i u središnjice za stručnu naobrazbu, izmjena zakona prihvaćena je lani sredinom prosinca. Tada je tisuću studenata i srednjoškolaca, zajedno sa profesorima prosvjedovalo kako bi pozvali na zaštitu akademskih sloboda, izmjenu vladinih mjera te zahtijevajući naobrazbu na visokoj razini.

Sastavila: Kristina Goher

DAN HRVATSKOGA ŠKOLSTVA U MAĐARSKOJ

Hrvatska državna samouprava i Katedra za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu priređuju svečanost uz Dan hrvatskoga školstva u Mađarskoj, u okviru kojega će se obilježiti 70. obljetnica osnutka Katedre za hrvatski jezik i književnost. Priredba će se održati 17. svibnja 2019. godine, s početkom u 11 sati u Konferencijskoj dvorani „Vargha Damján“ Filozofskog fakulteta u Pečuhu (Ifjúság útja 6, zgrada „A“). Nakon pozdravnih govora slijedi svečana sjednica povodom 70. obljetnice osnutka Katedre za hrvatski jezik i književnost, urudžba plaketa te kulturni program.

IX. Predsmotra Međimurske popevke u Pomurju

Posljednja predsmotra u slijedu priredaba 35. Smotre međimurskih popijevaka „Međimurske popevke“ priređena je 6. travnja u Sumartonu, na njoj je sudjelovalo sedam pjevačkih skupina iz: Kerestura, Petribe, Pustare, Sepetnika, Serdahela, Sumartona i Kaniže. Ove godine nije prijavljeno nijedno dijete, nijedan solist. Za organizaciju su se pobrinuli: Kulturno-umjetničko društvo Sumarton, Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin, Odbor za „Međimurske popevke“ KUU „Seljačka sloga“ Nedelišće.

Smotra izvornih međimurskih popijevaka „Međimurska popevka“ održava se od 1971. g. u Nedelišću, odonda nastupilo je više od 8000 izvođača, solista i folklornih skupina, a od prijavljenih 2200 napjeva izvedeno je više od 800. Uračunaju li se i predsmotre, popijevku njeguje gotovo 20 tisuća izvođača, a u tu brojku spadaju i izvođači iz krugova pomurskih Hrvata, čija kultura, jezik imaju iste korijene s međimurskima. Kao dio međimurske glazbene tradicije, pomurske je popijevke počeo sakupljati i zabilježiti Đuro Deželić, i uvrstio je desetak pomurskih pjesama u

svoju knjigu Hrvatske narodne pjesme puka štokavskoga i kajkavskoga iz 1858. g., međutim zbirka nije tiskana. Njegovim je stopama krenuo i dr. Vinko Žganec, međimurski etnomuzikolog, koji je na prostorima našeg Pomurja sakupio 179 napjeva hrvatskih pučkih popijevaka s tekstovima, te ih objavio u knjizi Hrvatske pučke popijevke iz okolice Velike Kaniže. Sakupljanjem i objavljivanjem knjige uspio je spasiti pučke pjesme od zaborava, a ujedno je i privukao pozornost na pomurske Hrvate. Preko popijevaka ukazao je na to da su pjesme pomurskih Hrvata po

motivima, melodiji i jeziku uglavnom jednake onima u donjomeđimurskim naseljima, što potvrđuje činjenicu zajedničkih korijena Hrvata s jedne i druge strane granice. Pomurski su Hrvati već od 1976. godine nastupili na Smotri u Nedelišću (Kulturno društvo Mura iz Serdahela, Kulturno društvo iz Sumartona), ali veće sudjelovanje postignuto je organiziranjem predsmotra u Pomurju, na kojima se još uvijek nađu novi napjevi i tekstovi. Ugled međimurske popijevke u zadnjim je godinama porastao, 2013. upisana je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, a lani dospjela i na UNESCO-ov reprezentativni

Pjevački zbor KUD-a Sumarton s tamburašima

Pjeva cijela publika.

Petripske ružice

Biseri Pustare

Veseli zbor iz Sepetnika

Pjevački zbor Ružmarin iz Kerestura

popis nematerijalne baštine čovječanstva. Time je Međimurska popevka predstavljena po cijelome svijetu. Pomurski su Hrvati ponosni, makar i malim udjelom pridonijeli su kakvoći svjetske slave „Međimurske popevke“. Postizanjem na UNESCO-ov popis svi su sudionici dužni nadalje njegovati tu tradiciju, očuvati njezinu izvornost, te predati tradiciju na mlađe naraštaje, rekla je Jasna Hajdinjak, predsjednica Organizacijskog odbora obračunajući se okupljenima u Sumartonu. Jožo Đuric, predsjednik Kulturno-umjetničkog društva Sumarton, u ulozi organizatora pozdravio je sve nazočne, posebno članove stručnog povjerenstva, u čijim su redovima i ove godine sjedili dr. sc. Stjepan Hranjec (predsjednik), Dragica Karolina Šimunković, Branimir Magdalenčić i Miroslav Novak. Pozdravnim se riječima pridružio i Martin Capari, sumartonski načelnik. On je zahvalio sudionicima koji njeguju hrvatske popijevke koje su se nekoć pjevale na svadbama, krštenjima i prilikom zajedničkih poljoprivrednih poslovima. Tada su se njegovale popijevke na taj način, a danas u školskim ustanovama, u kulturnim udrugama i na takvim smotrama kao što je i Međimurska popevka. U ime Hrvatskoga kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ publici se obratila njegova ravnateljica Zorica Prosenjak Matola, izvijestila je nazočne o djelovanju HDS-ove ustanove, koja je utemeljena prije tri godine i svim je izvođačima zaželjela uspješan nastup. Po staroj navadi, Smotru je započela domaća Pjevačka skupina KUD-a Sumarton s popijevkom „Međimurje, kak si lepo zeleno“ u pratnji Tamburaškog sastava „Sumartonski lepi dečki“, koja je neka vrsta „himne“ priredbe, a zatim s pjesmama natjecanja. Voditelj je zbora Jožo Đuric. Program je nastavio keresturski Pjevački zbor Ružmarin koji će dogodine proslaviti 20. obljetnicu svoga postojanja. Pjevački zbor, osim što njeguje hrvatske pučke popijevke, predstavlja stare običaje, domaća jela, piše šaljive scenske igre i predstavlja ih, njihova je voditeljica Eržika Šelek. Sadašnji sastav Pjevačkoga zbora „Biseri Pustare“ započeo je s radom 2002. godine i odonda skrbi o kulturnom životu mjesta, njeguje

Pjevaju kaniški Hrvati.

Druženje na kraju programa

pomurske popijevke i folklor, a za razne prigode priprema scenske igre na kajkavskom narječju. Voditeljica im je Biserka Kiš. Veseli je zbor u Sepetniku počeo s radom pošto je ondje prvi put utemeljena Hrvatska samouprava. U njezinim redovima ima samo nekoliko članica koje govore hrvatski, ali svi vole hrvatske popijevke. Njihova je voditeljica Laura Tancoš. Petripske su ružice lani nagrađene priznanjem Saveza Hrvata u Mađarskoj. U Petripi, gdje je sve jače odnarođenje, članice zbora su one koje još njeguju hrvatsku kulturu. Kaniški Mješoviti pjevački zbor pod vodstvom Stjepana Prosenjaka djeluje dva desetljeća i okuplja više od dvadeset članova. Zbor redovito nastupa na svim hrvatskim priredbama koje se organiziraju u gradu i regiji. Na svom repertoaru imaju mnoštvo pomurskih popijevaka, ali pjevaju i starogradske pjesme i pjesme drugih hrvatskih regija. Od svih nastupajućih zborova najmlađi je bio Mješoviti pjevački zbor iz Serdahela, među njegovim članovima izvrsni su muški pjevači čiji glasovi daju posebnu ljepotu pjevanja. Voditeljica je zbora Marija Vargović. Na ovogodišnju predsmotru nije se prijavio nijedan solist, a što je bolnije, nitko od mlađih naraštaja, nijedan učenik ni iz jedne hrvatske škole kao što je to bilo prijašnjih godina. Što je uzrok tomu? Jožo Đuric smatra da to svakako treba

preispitati i na tom problemu već sada početi raditi jer jedan je od ciljeva Međimurske popevke upravo da se glazbena tradicija prenese na mlađe naraštaje. Nakon svih predsmotra stručni će odbor opet poslušati zvučne materijale i tako odlučiti koji izvođači i koje popijevke će dobiti mjesto na 35. Smotri Međimurske popevke 8. lipnja u Nedelišću.

beta

Serdahelski pjevači

X. Međunarodni znanstveno-metodički skup i obilježavanje 150. obljetnice izobrazbe učitelja

U hrvatskoj sekciji

U organizaciji Instituta za izobrazbu pedagoga na Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji, 11.-12. travnja održan je X. Međunarodni znanstveno-metodički skup koji se priređuje svakih pet godina. Spomen-sjednicom obilježena je i 150. obljetnica izobrazbe učitelja, odnosno bajske učiteljske škole koja je utemeljena 1870. godine, a od 1984. nosi ime Józsefa Eötvösa. Od samih početaka u ovoj se ustanovi odvija izobrazba njemačkih i hrvatskih narodnosnih učitelja, a od 1989. i odgojitelja.

Glavni je pokrovitelj priredbe bio parlamentarni zastupnik bajskog okruga i državni tajnik Róbert Zsigó. Konferenciju je 11. travnja u prijepodnevnim satima otvorila zamjenica rektora dr. Ibolya Szinger dr. Szilágyi. Nakon pozdravnih riječi parlamentarnog zastupnika Róberta Zsigóa i bajske dogradonačelnice Andree Besesek Csubák održana su plenarna predavanja koja je otvorio zamjenik državnog tajnika dr. Zoltán Maruzsa na temu *Izazovi u izobrazbi učitelja*. Plenarna su predavanja nastavljena popodne u okviru spomen-sjednice povodom obilježavanja 150. obljetnice državne izobrazbe učitelja. Nazočne sudionike i goste u popodnevnim satima pozdravila je ravnateljica Instituta za izobrazbu pedagoga Marica Kanižai, pri tome naglašujući da je poseban dan kada se susretnu bivši i sadašnji voditelji, jer su svi zajedno zaslužni za uspješan rad ustanove. – *Obilježavamo 150. obljetnicu kako je barun József Eötvös počeo ostvarivati svoj san, reformiranje narodnoga školstva, a nakon donošenja zakona i izgradnju novog sustava školstva te pokretanje izobrazbe učitelja. Nažalost, od nekadašnjih dvadeset učiteljskih škola, danas djeluje samo nekoliko. Kako nekada, tako je i danas vrlo važna izobrazba učitelja jer je iznimno važna naobrazba naše djece i unučadi, što je plemenita i odgovorna zadaća. Stoga se danas prisjećamo svih onih koji su od 1870. savjesno radili na tome.* – reče uz ostalo Marica Kanižai naglašujući da je Visoka škola u Baji danas važna visokoškolska ustanova jedne višejezične i višekulturne regije u kojoj se izobrazba odvija 150 godina bez prekida, mnogima je osigurala egzistenciju, te mnogim naseljima dala izobražene učitelje. Uz to je najavila iščekivanu obnovu zgrada, ali i sadržajnu obnovu jer, kako reče, mora se udovoljiti izazovima 21. stoljeća, ali i potrebama studenata, budućih pedagoga. Uslijedila su plenarna predavanja dr. Edit Babics Sztana na temu *József Eötvös, utemeljitelj mađarskoga narodnog školstva i državne izo-*

brazbe učitelja, te dr. Kláre Fátrai *Od Mađarskoga kraljevskog državnog učiteljskog instituta do Visoke škole Józsefa Eötvösa*. Kako smo čuli, učiteljska škola srednjega stupnja 1959. postala je visokoškolskom, a 1976. dobila i rang visoke škole. Ponuda je 1989. proširena izobrazbom odgojitelja, a 2002. započela je znanstveno-gospodarska izobrazba. Od 2015. odvija se izobrazba jasličnih odgojitelja, a 2017. godine izdvojili su se tehnički instituti. Ravnateljica Instituta za narodnosne i strane jezike Adelheid Manz održala je predavanje „Prošlost, sadašnjost i budućnost izobrazbe narodnosnih pedagoga na Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji“, s posebnim planovima za budućnost, pokretanjem izobrazbe narodnosnih jasličnih odgojitelja. Uslijedio je prigodni glazbeno-pjevni program bajskih studenata, a nakon toga rad po sekcijama, između ostalih i u posebnoj hrvatskoj sekciji. Sekciji „Metodika nastave hrvatskog i romskog kao narodnosnog (manjinskog) jezika“ predsjedala je Timea Bockovac. Predavanja s hrvatskom tematikom održali su Josip Lisac / Nives Bogdan (Pod)zastupljenost lokalnoga govora u nastavi hrvatskoga jezika i Timea Bockovac *Metodički izazovi nastave hrvatskoga kao narodnosnog jezika*. Dan je u večernjim satima zaključen prigodnim programom i plesničicom bajskog Orkestra „Čabar“ čiji su čla-

Dio sudionika na spomen-sjednici

novi bivši studenti učiteljske škole. Na metodičkome skupu sudjelovali su visokoškolski i fakultetski profesori koji rade u obrazovanju učitelja, odgojitelja i jasličnih odgojitelja, a uz domaće došli su i predavači iz Njemačke, te Hrvatske iz Osijeka, Čakovca i Zagreba, ali i Srbije.

Rad po sekcijama nastavljen je sutradan, 12. travnja, između ostalih u sekciji „Hrvatski jezik i književnost i metodika nastave“ kojoj je predsjedao profesor Živko Gorjanac, voditelj Odjela za hrvatski jezik. Ana Lehocki Samardžić / Jadranka Mikota *Visoka učiteljska škola u Baji – počeci nastave na hrvatskome jeziku*, Zorica Jurčević *Učinkovitost nastave hrvatskoga jezika u hrvatskim školama u Mađarskoj*, Irena Krumes / Edita Pipić *Utjecaj medija i računalnih igara na razvoj predškolske djece*, samo su neka od desetak zanimljivih izlaganja.

Stipan Balatinac

„Živi svoj vlastiti život“

U Hrvatskome klubu Augusta Šenoe 26. ožujka predstavljena je knjiga Đurđice Gatjal „Živi svoj vlastiti život“, koju je objavila Zaklada „Biskup Josip Lang“ iz Zagreba. O knjizi su govorili dr. sc. Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, književni kritik, teoretičar i povjesničar književnosti, pater dr. sc. Mijo Nikić, profesor psihologije i teologije zagrebačkoga Fakulteta filozofije i religijskih znanosti, dr. med. Martina Jurčić iz Zaklade „Biskup Josip Lang“, recenzentica, dr. sc. Vesna Vlašić, ravnateljica požeške gimnazije, autorica Đurđica Gatjal, učiteljica

Među publikom generalni konzul Drago Horvat sa suprugom

ca razredne nastave u požeškoj Osnovnoj školi Dobriše Cesarića, a predstavljanje je vodio umirovljeni sveučilišni profesor dr. sc. Ernest Barić.

Kako je naglasio urednik knjige Mijo Nikić, već sam naslov knjige snažna je optimistična poruka koja probuđuje maštu i

Autrica knjige i jedan od predstavljača dr. sc. Stjepan Blažetin

potiče volju da istraži što autorica želi poručiti čitateljima te kroz više kratkih, ali jasnih snažnih poglavlja ustrajava na uvjerenju da će čovjek biti istinski sretna i ostvarena osoba samo ako bude vjerodostojno živio svoj vlastiti, a ne nečiji tuđi život.

Đurđica Gatjal majka je, supruga i učiteljica, kako je sama naglasila na pečuškom predstavljanju, s bogatim životnim iskustvom. Smatrala je, a na poticaj svoje djece i učinila, kako je vrijedno to svoje životno iskustvo podijeliti i s drugima. I tako je počela pisati knjigu o kojoj je ovdje riječ.

Pišem godinama, to mi je poticaj i punjač energije za poziv učiteljice koji obavljam predano 30 godina, a želim poručiti čitateljima da je sve moguće onomu tko u to dovoljno vjeruje. Svaki je san ostvariv. Sve je moguće onomu koji u sebe vjeruje i, bez obzira na to što tko rekao ili mislio, nikada ne odustaje, istaknula je na pečuškom predstavljanju svoje knjige autorica Đurđica Gatjal.

Branka Pavić Blažetin

Tematika Križa

U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe, 12. travnja u galeriji Kluba otvorena je izložba slika vukovarskoga slikara Darka Tomića Križni put. Radi se o slikama sakralne tematike kojima umjetnik obrađuje postaje križnoga puta od prve do posljednje. Slike su dio zbirke Stjepana Pohižeka koji je također bio na otvaranju izložbe. Hrvatski klub Augusta Šenoe uspostavio je suradnju s kolekcionarom Pohižekom te je u kratkom vremenu ovo druga izložba iz njegove bogate zbirke slika u galeriji Kluba.

Slikar Darko Tomić samouk je slikar koji je učio od majstora i akademskih slikara, a, kako veli, i danas uči. Ovo je njegova treća samostalna izložba, a prva u inozemstvu. Osebujni slikar rođen u Vukovaru, vukovarski branitelj, zatočenik srpskih logora, koji se bojama i iskazom zapituje o postojanosti i sudbini života i križa

koji nosimo. Slika različite tematike i koristi se brojnim tehnikama. Izložbu je prigodnim riječima otvorio generalni konzul Drago Horvat. Tomić slika sa srcem, razigranim širokim potezom igrajući se svijetlim i tamnim bojama pričajući ovoga puta priču križnoga puta. Aktivno se bavi slikarstvom već dvadeset i pet godina i sudionik je brojnih likovnih kolonija. Živi i slika u Vukovaru.

Nazočnima se obratio i Stjepan Pohižek, kolekcionar likovnih djela, umjetnina i veliki promicatelj likovne kulture i umjetnika u Hrvatskoj. Posljednjih desetak godina Pohižek je sakupio oko 3000 slika domaćih i stranih likovnih umjetnika različitih naraštaja, stilova i umjetničkog izraza: akademskih slikara, naivaca i nadarenih samouka. Uz golemu zbirku slika Pohižek je i vlasnik zbirke uskrsnih pisana, kojih ima preko tisuću.

Istoga dana 12. travnja, održan je i križni put na hrvatskom jeziku u pečuškoj crkvi, takozvanoj Džamiji koji je predvodio viljanski župnik Augustin Darnai. Križni je put održan u organizaciji hrvatske referature Pečuške biskupije kojoj je na čelu spomenuti župnik, Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoe i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe.

Branka Pavić Blažetin

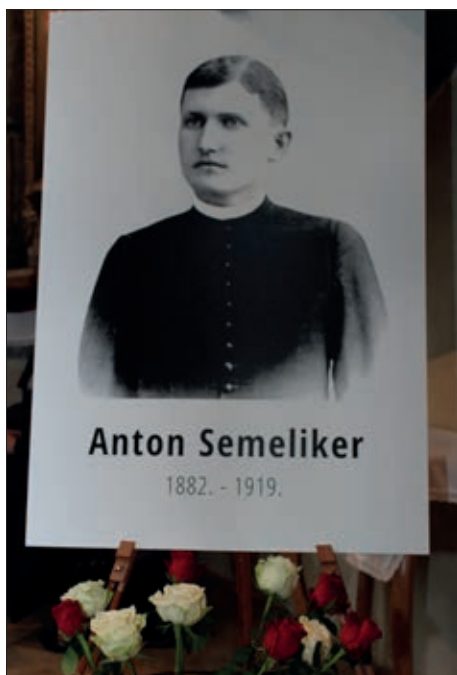

Izložbu je otvorio autor Darko Tomić.

100. obljetnica mučeništva farnika Antona Semelikera

Šopronska spomen-ploča i maša zadušnica

Ne znam je li bilo pred stovima ljeti iza polnoći uprav ovako hladno, kot 10. aprila, u srijedu otpodne, kad je pred zgradom negdašnje Sudske stolice, danas škole, skupadošlo mnoštvo vjernikov iz Austrije i Ugarske da na ovakov način odaje čast mučeniku, farniku Antonu Semelikeru ter se spominje na kobni čin črljenih gardistov, ki su fileškoga duhovnika nekrivično, u 37. ljetu žitka, ustriljili potajno, dotične noći. Ljeta 1919. črljeni teror je harao u naši kraji, a Filešci su se 6. aprila srčano pobunili suprot odredbov direktorija. Pozvali su i Mjenovce u pomoć ki su došli s crikvenimi zastavami i pred crikvom su skupa prepričili govor kotarskoga odgovornika Hermana Váradyja ki je pozvao Črljenu gardu iz Šoprona ka je usmrtila med Filežom i Mjenovom igrajuću dicu i zavladała selom. Drugi dan su se začela preslušavanja

Duhovnik Ivan Karall se je spomenuo u riči na mučenika

u svezi s dogodjaji i za krivca pobune imenovali su neoskrunjeno duhovnika Antona Semelikera, tako piše u povijesnom pregledu akademik dr. Nikola Benčić. Pokopan je bio najprije u šopronskom cintiru svetoga Mihovila, ali dan kasnije

Trenutak za pjesmu

Spomen na farnika Semelikera

Mučenik Fileža – velečasni Anton,
Sad na tebe gleda tvoj Filež ponosom.
I tebi se zahvaljuje
Za primjer, vjernosti tvoje,
Za tvoju krv prolivenu
U nedalekom Šopronu.

Ovčice 've fare u srcu te nosu,
Za vjernost i ljubav tvoj zagovor prosu.
Gospodina za nagradu,
Ča si bio svitlost narodu
U času škurine duha,
I svitlonoša prez straha.

Budi nam putokaz, primjer mučenikov,
Kad je nebo puno preškurih oblakov.
Da budemo svitlost drugim,
I idemo putem tvojim.
I tako k cilju hrlimo
Svom i da ga postignemo!

Anton Slavić

Vjerniki iz Ugarske i Austrije pred zgradom grube prošlosti

Jurski biskup dr. András Veres je predvodio mašu, a pater Anijan, Marko Mogyorósi, peljao hrvatske molitve

Puna crkva s vjerniki iz dvih država

Folklorna grupa Poljanci iz Vulkaprodrštofa muzički je sprohadjala mašu.

su njegovo tijelo ekshumirali i prevezli u fileški cimitor, kade su ga svečano odspohodili na zadnji počivak, pod peljanjem jurskoga biskupa Antala Fetsera. Sto ljet kasnije u šopronskoj Ulici Kristófa Lacknera pod brojem 7, jurski biskup dr. András Veres je blagoslovio spomen-ploču iz granita, ku je dala postaviti Familija Kornfeind-Semeliker uz pomoć Hrvatske samouprave Šoprona. Pri trojezičnoj ploči uz himnu Gradišćanskih Hrvatov i marijansku himnu hrvatskoga naroda, brojni skupaspravni dvih država su se i pomolili, pod peljanjem patera Anijana Marka Mogyorósija, voditelja Hrvatske sekcije u Jurskoj biskupiji. Duhovnik Ivan Karall se je spomenuo u svojem svečanom govoru na pokojnoga i je istaknuo: „Ova spomen-ploča neka stoji ovde za buduće generacije, ke projdu mimo, da prestanu i spomenu se, kako je bilo vrime, kad je jedna ideologija prez Boga i vjere zavlada.“ Kako je još rečeno, Anton Semeliker, rođen iz Vulkaprodrštofa, bio je pravi pastir svojim vjernikom u Filežu. Zvana

dušobrižništva bio je jako angažiran i na društvenom polju, bio je utemeljitelj Katoličansko-mladenačkoga društva, Seljačkoga društva, osnovao je Kreditnu banku, a osobitu skrb je imao za dicitu i siromahe. Ta mladi žitak je zgažen u Šopronu, a ča bi bila poruka ovoga mučeničtva? Postavio je skodob svim ovo pitanje, svečani govorač: „Pobjeda Kristuša jer predajom njegovoga života još jednoč se potvrđuje, prava domovina kršćanov je na nebu.“ Šopronski načelnik dr. Tamás Fodor i parlamentarni zastupnik Attila Barcza su potom vijenac položili na spomen-mjestu. Na šopronskom Glavnom trgu u Benediktinskoj crkvi pod slikom svidoka vjere, črljene i bijele ruže su simbolizirale nevinu prolivenu krv, a maša zadušnica je predvodjena takaj od jurskoga biskupa dr. Andrása Veresa. On je pri svetoy prodiki naglasio: „Čuda ljudi jako lako odstupi i ostavlja svoju vjeru zbog hamišije i slipe vridnosti, ali mladi Anton Semeliker moleći Očenaš, je završio svoj žitak s riči: Hvaljen budi Jezuš

Kristuš! Jezuš, budi milostivan! Mora biti da ovo svidočanstvo nam postane pelda da samo oni moru biti u pravom smislu riči slobodni, ki su podložni Božjoj volji i Božjem zakonu. Oni imaju slobodu aldovati svoj žitak po Božjoj vjeri i zapovidi ter za orsag Gospodina Svemogućega.“ Folklorna grupa Poljanci iz Vulkaprodrštofa muzički je uokvirila mašu, ka je završena s biskupskim blagoslovom i obećanjem, kako će biti ime Antona Semelikera skupa s još jednom žrtvom, nimškoga podrijetla, črljenoga terora na tlu Ugarske, farnikom Ferencom Wohlmuthom biti preporučeno za beatifikaciju.

Tiho

Bogatstvo...

Fileški grob „svidoka vjere“

Susret s mladim hrvatskim piscem Dinom Pešutom

Posljednjih je godina uobičajeno da mladi hrvatski pisci, sudionici European First Novel Festivala budu gosti Instituta za slavensku i baltičku filologiju Filozofskog fakulteta ELTE-a. Ove su godine, 25. travnja, u knjižnici Instituta studenti hrvatskoga jezika i gosti upoznali mladoga pisca, dramaturga Dina Pešuta i njegova romana prvijenca „Poderana koljena“. Tribinu je vodila lektorica hrvatskoga jezika Katarina Novak.

Susret s mladim hrvatskim piscem Dinom Pešutom protekao je u doista opuštenom ozračju, vrlo je rado i otvoreno odgovarao na pitanja studenata. Njih je zanimalo primjerice koliko ima biografskoga i fikcije u njegovome romanu prvijencu „Poderana koljena“; kako je nastao roman; koliko je vremena trebalo za napisati ili s njegovom objavom koliko zapravo pisac otvara puteve prema svojoj intimi... Dijalog između pisca i studenata upotpunjen je čitanjem teksta iz djela, što su ga čitale u mađarskom prijevodu Dalma Perak, a na hrvatskome jeziku Dorottya Kanizsai.

Dino Pešut (29) hrvatski je dramaturg, dramatičar i romanopisac. Dramaturgiju na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu upisao je 2009. godine, od 2011. profesionalno radi kao dramaturg na ostvarajima kazališta poput ZKM, Dječje kazalište Dubrava, HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci. Kao dramatičar debitira 2013. dramom „Pritisci moje generacije“, koju je u HNK Split postavio slovenski kazališni redatelj Samo M. Strelec. Godine 2015. praižvedena je njegova drama „(Pret)posljednja panda ili statika“ u režiji Saše Božića i izvedbi Zagrebačkog kazališta mladih, a 2019. praižvedena je njegova drama „Stela, poplava“ u režiji Selme Spahić i produkciji GDK Gavella. Godine 2018. objavljuje svoj prvi roman „Poderana koljena“. „Tko je Dane Draženović? Mladi hrvatski glumac ovjenčan nagradom u Cannesu, autor slikovnica koje se uspješno prodaju na webu, hipster koji je svoje utočište našao u Berlinu, homoseksualac bez stalnoga partnera, dječak iz provincije kojega su vršnjaci zlostavljali jer je drugačiji... Dane

Katarina Novak i Dino Pešut

Draženić sve je to i mnogo više od toga – on je mladić koji odlazi iz Hrvatske da svoju sreću, bez obzira na uspješnu karijeru, pronađe negdje drugdje. On je uspješan, a kronično je bez novca, u potrazi je za idealnom ljubavlju za koju zna da ne postoji, on je junak koji je spasio dijete usred terorističkog napada i osoba koja ima ozbiljan problem s alkoholom. Dani Draženiću tek je dvadeset sedam godina i pred njim je cijeli svijet, ali on ne može izaći iz ruševina staroga. Osuđen je na povremeni rad, razumije svijet oko sebe, ali nije siguran razumije li svijet njega. *Poderana koljena* roman je o današnjem trenutku, o milenijskom naraštaju koji ima sve, a zapravo nema ništa, o svijetu koji se mijenja pred našim očima, a ne možemo ga shvatiti, o odrastanju i ljubavi, o slavi i njezinoj prolaznosti u vremenu društvenih mreža i interneta. Dino Pešut u svome romanesknom prvijencu pokazuje svu ra-

skaš svoje spisateljske nadarenosti, već dokazanog brojnim nagrađenim dramama, a njegov Dane Draženić, snažan i ranjiv istovremeno, istinski je antijunak našega doba, piše među ostalom na koricama knjige. Naslov djela upućuje na vječni farmer što je posljednjih godina pomodno nositi s poderanim koljenima; no jednako tako i na djetinjstvo, ali nosi i seksualnu konotaciju. Roman je autor pisao tri godine, koji je nastao na potražnju, ili zamolbu Seida Serdarevića, osnivača i glavnog urednika izdavačke kuće Fraktura. Neki novinari o Pešutu pišu da pripovijeda bez dlake na jeziku o novim naraštajima. „Mislim da pišem o stvarima kako ih ja vidim. To je jedna perspektiva na svijet, ne govorim da su to svi mladi na svijetu. To je jedna skupina mladih. To je jedan određen odnos prema svijetu, jedna određena vizija svijeta. Mislim da je to bez dlake samo bez glamurifikacije, i bez pretjerane stereotipnosti, i predrasuda. Dopuštam da mladi ljudi imaju svoju biografiju, neku svoju priču, i nekako pokušavaju živjeti u ovom svijetu,“ reče nam Dino Pešut, te dodaje: kada govorimo o mladima, vrlo često imamo tendenciju govoriti iz naših perspektiva. Naglasio je da je to stvar dijaloga, možda poslušati koje su to frustracije iz njihove vizure i pokušati zajednički riješiti. Govoreći o svome romanu, Dino Pešut odista me je zaintrigirao za pročitati ga. Savjetujem vam isto.

Kristina Goher

Studentica Dalma Perak čita ulomak.

Sambotelski književni večer

Otkidob se je etnograf, novinar i pjesnik dr. Šandor Horvat iz Narde priključio jačkarnom i folklornom djelovanju sambotelskih Hrvatov, malo već riči se troši i u sambotelskoj hrvatskoj zajednici za znanost, povijest i književnost. Na toj osnovi je inicirano i održavanje književnoga večera na Dan žen s akademikom, povjesničarom i književnikom dr. Nikolom Benčićem, rodom iz Narde, i novinarkom, pjesnikinjom Timejom Horvat iz Petrovoga Sela. U Hrvatskoj školi i čuvarnici u punoj dvorani na Ulici Mari Jászai, petak navečer je mjesni jačkarni zbor Djurdjice začeo priredbu s gradišćanskimi jačkama, a Franci Jurašić je podijelio kitice, ako je već ta dan bio svetak lipšega spola. Predsjednik mjesne Hrvatske samouprave Laslo Škrapić je sve skupaspravne toplo pozdravio i izrazio svoje zadovoljstvo da će i gradski Hrvati malo više čuti o gradišćanskom velikanu, ako će od septembra i sambotelska Hrvatska škola i čuvarnica nositi

Zainteresirana publika

ime Mate Meršića Miloradića. U ulogi domaćina dr. Šandor Horvat se je obratio mnoštvu i rekao: "Veselim se da ste tolikimi odlaznuli vrime danas, da ne samo jačimo i tancamo nego da se malo pominao i za knjige, a za to je najbolje pitati one ki pišu." Ter je začeo ispitkovati dr. Nikolu Benčića ki je lani svečevao 80. rođendan, a 2017. ljeta je vandao Miloradićevu knjigu,

Laslo Škrapić pozdravlja goste: dr. Nikolu Benčića, Timeju Horvat i domaćina večera dr. Šandora Horvata

dokle je lani bio jedan od autorov ki su ljeta dugo djelali na školskoj knjigi, Povijesti Gradišćanskih Hrvatov. Benčićeve povidajke, bilo to iz vlašćega žitka, ali od drugih gradišćanskih piscev, ili o zanimljivosti povijesti i znanosti, svenek su posebni doživljaj za poslušanje. Kako smo doznali, Mate Meršić Miloradić za temu njegove disertacije nije od njega izabrana, nego od profesora, on da je htio objelati pjesnika Tina Ujevića. Za Miloradića pisati u onu dob bilo je jako teško, jer su svi arhivi bili u Ugarskoj, a on nije dobio vizu i nije mogao dojt u Ugarsku. Djelao je po novina, ali prez zviranjka su glasila čudakrat samo sli pa ulica. Što je zamudio u studenski ljeti, to je nadoknadio kasnije, kad je proputovao naša sela, posjetio arhive u Juri, Pannonhalmi itd., pohodio Kemlju, kade je Miloradić bio pedeset ljet dugo farnik. Sakupljao je podatke i informacije, ispitao ljude i tako je skupadošao jedan fantastičan materijal koji leži u ovom najnovijem izdanju. Pravoda Miloradićev najbolji poznavatelj bi mogao dane dugo govoriti, ali o knjigi Povijest Gradišćanskih Hrvatov isto tako je bilo vridno čuti, ako za drugo ne zbog toga, jer to je prvi kompleksni pregled za petstovimi ljeti, čim raspolaže naš gradišćansko-hrvatski narod. Pjesme od Timeje Horvat štala je hrvatska učiteljica u Sambotelu Nataša Dorosulić, a novinarka govorila je i o knjigi Petrovisko pero, kot i za Brigovićevo fotoalbum, koji je izašao u Croatikinom njegovanju, 2016. ljeta.

Tiho

Koncert u čast Putujuće Celjanske Marije

Štatu Majke Božje Celjanske je u Petrovom Selu boravila od 10. marcijuša do 27. aprila, a u tom razdoblju došle su hodočasne grupe iz ugarskih sel, kot i iz Pinkovca, partnerske općine Petrovoga Sela, gradišćansko-hrvatskoga naselja iz Austrije. U nedilju, 24. marcijuša, pjevački zbor Ljubičica je bio domaćin toga korizmenoga koncerta, koji je bio održan u petrovskoj crkvi sv. Petra i Pavla u čast pilja Putujuće Celjanske Marije. I na ov dogodjaj su zašli pišice hodočasniki iz cijele Pinčene doline. Sve goste i vjernike je pozdravio Tamás Várhelyi, duhovnik šest sel od Narde do Petrovoga Sela. Pred mnoštvo ljudi su nastupali Mišoviti pedagoški zbor iz Sambotela, jačkarni zbor Ljubičica, tamburaši Petrovoga Sela, farnik Richárd Inzsöl na orgula, a i zbor Desiderium iz Zagreba. S jačkari iz glavnoga grada Hrvatske dugoljetno prijateljstvo veže domaćine, zato je i bio veliki doživljaj ponovno spravišće pri ovoj crikvenoj priliki. Za koncertom su svi nazočni sudjelovali na prošeciji, a potom su bili pozvani na druženje u Kulturni dom.

Člani Desideriuma i Ljubičice pri skupnom jačenju

Na prošeciji su štatuu nosili jačkari i jačkarice zborov

Tiho

Pokloni za lukovišku i starinsku školu

U ponedjeljak, 8. travnja 2019. godine, na poticaj bivšeg dožupana Koprivničko-križevačke županije Ivana Pala, u Lukovišću su predani darovi hrvatskim školama u mađarskom dijelu Podravine, točnije starinskoj hrvatskoj i lukoviškoj školi.

Pokloni su sadržali uglavnom hrvatske udžbenike za školu u izdanju Školske knjige, knjige na hrvatskom jeziku, informatička sredstva, igračke i društvene igre, pribore za tjelesni odgoj i sport, videomaterijale za učenje hrvatskoga jezika. U ime dviju škola poklone su preuzeli i podijelili za školu u Starinu i Lukovišću ravnateljice tih ustanova: Eleonora Kecskés Varga i Csizmadia Lászlóné. Poklone su svečano predali uručitelj darova Marko Kovač, predsjednik Zemaljskoga društva hrvatsko-mađarskog prijateljstva, te Drago Horvat, generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu. Učenici tih škola, koji dnevice stižu iz Starina, Ivanidbe, Zalata, Kemše, Lukovišća, Brlobaša, Novog Sela, Daranja, Tomašina, Dombola, pomoću tih sredstava moći će još korisnije provesti vrijeme u školi, nastava na hrvatskom jeziku bit će učinkovitijom. Osim djece, iz tih poklona profitirat će i učitelji hrvatskoga jezika: Ružica Kedveš, Biserka Bratner, Anica Popović Biczak i Tomislav Bunjevac.

Ramona Štivić

Predani su hrvatski udžbenici.

Dombolci na Plitvičkim jezerima

Hrvatska samouprava sela Dombola 13. travnja 2019. godine organizirala je putovanje i izlet u matičnu domovinu, na Plitvička jezera. Cjelodnevni je program organizirala predsjednica Samouprave teta Ruža, Sebestyén Tiborné. Na put su se prijavile ukupno trideset i četiri osobe. Ujutro u pet sati krenulo se na put iz Dombola. Nažalost, vrijeme nije bilo povoljno za izlet, ali društvo je i u snijegu i po kiši prošetalo više od deset kilometara, od 11 do 17 sati. Nakon toga stalo se na malu stanku u Slunju, pogledali su vodopad s visine. Poslije toga zajednički se večeralo u jednoj gostionici u Slunju, gdje se razgovaralo i družilo i krenulo se kući nakon dugačkog izleta.

Dombolska Hrvatska samouprava osim tog izleta planira još mnogo programa i priredaba i ove, kao i svake godine. Redoviti Hrvatski dan planira se u Dombolu 16. kolovoza. Tijekom kolovoza predviđa se i trodnevno putovanje u Crikvenicu te, ako im uspije natječaj i dobiju potporu, ove će se jeseni organizirati još i putovanje u Vukovar i Vinkovce. Osim toga Samouprava će pribivati većini priredaba u Podravini, aktivni su sudionici svih većih organizacija.

Samouprava je ove godine dobila potporu za obavljanje javnih zadaća za 2019. godinu, 57 bodova, što znači 1 397 128 forinta, a za potporu za djelovanje dobila je 520 000 forinta.

Ramona Štivić

Dombolci na izletu i po kiši i po snijegu

Gostovanje čepinskoga NK Klas

Na drugi dan Uskrsa, u ponedjeljak, 22. travnja 2019. godine, martinačka je veteranska družina ugostila čepinsku prijateljsku momčad. Prijateljske veze zblížili su veteransku momčad NK Klas i NK Zrinski prvi put ove godine, ali zahvaljujući uspješnoj suradnji, planira se daljnja suradnja. Razlog je posjeta prijateljstvo i druženje, a što se dakako kroz sport lako može ostvariti. Ovom je prilikom od 15 sati odigrana prijateljska utakmica u kategoriji veterana. Pozvani su gosti pobijedili nakon teške utakmice s rezultatom 2 : 1.

Nakon odigrane utakmice, domaćin je za sve priredio prigodan domjenak s podravskim uskrsnim specijalitetima, a druženje se nastavilo uz dobra mađarska vina te hrvatske pjesme. Budući da je ovo prvi posjet NK Klas Martincima, razumljivo je za očekivati daljnji nastavak i razvoj prijateljskih veza i odnosa.

Ramona Štivić

Veteranska momčad NK Klas ispod tristogodišnjega martinačkog drveća

Mala stranica

Dan Sunca

Diljem svijeta 3. svibnja obilježava se Svjetski dan Sunca. Zamisao za obilježavanjem Dana Sunca potekla je od američkoga predsjednika Jimmyja Cartera, a njegovo obilježavanje potiče i NASA. Sunce je izvor života i obnovljiv izvor energije. Jedan je od glavnih ciljeva raditi na daljnjem razumijevanju akcije između Sunca i Zemlje, posebno glede okoliša, s vjerom da će bolje razumijevanje ovih tjeleka pomoći znanstvenicima da predvide aktivnosti Sunca, a time i vremenske uvjete na Zemlji.

- Sunce, zvijezda kojoj dugujemo život, nalazi se u središtu našega Sunčeva sustava. Bez sunčeve topline i svjetlosti život bi na Zemlji bio nemoguć, no koliko znate o Suncu? Evo nekoliko zanimljivosti.
- U jezgri Sunca svake sekunde izgori 4 300 000 000 kilograma vodika pretvarajući se u helij.
- Svake sekunde u nuklearnim reakcijama sudjeluje $3,8 \times 10^{38}$ protona (vodikovih jezgra).
- Temperatura jezgre Sunca iznosi 15 milijuna stupnjeva Celzijevih.
- Sunce proizvodi toliko mnogo energije da se procjenjuje da svake sekunde jezgra Sunca emitira energiju istu kao što je ona kod 100 milijarda nuklearnih bomba.
- Sunce se oko središta Galaksije kreće brzinom od 250 kilometara u sekundi.
- Fotonu treba čak i do milijun godina da od središta Sunca doprije na površinu, a samo 8,5 minuta da stigne do Zemlje (zbog velike gustoće Sunca).
- Svake sekunde Sunce izgubi oko 5 000 000 tona svoje mase u vidu energije zračenja.
- Sunce je magnetski aktivna zvijezda. Ona održava jako i promjenjivo magnetsko polje koje se mijenja u 11-godišnjem Sunčevom ciklusu.
- Sunce je nastalo prije 4,57 milijarda godina, a treba mu još oko pet milijarda godina da potroši sav vodik.

SPOJI SLIKU I RIJEČ.

PTICE

STABLO

PAUK

SUNCE

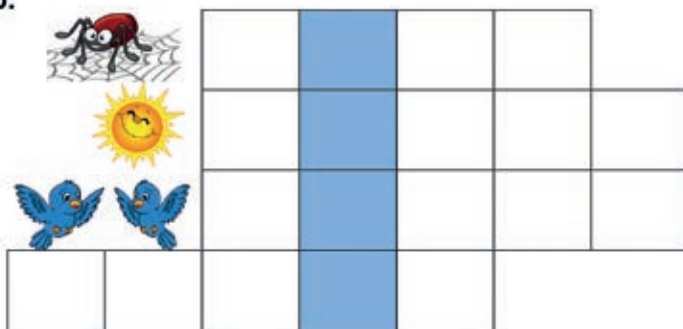

AUTO

AVION

RIJEŠI KRIŽALJKU.

Znate li

da je svibanj dobio ime po biljci svibu koja cvate upravo u tome mjesecu. Svib (*Cornus sanguinea*) spada u porodicu Cornaceae (drijenovke). Biljka je široko i gusto razgranati grm. Kora je siva, sivosmeđa do crvenkastosiva i glatka, u starijoj dobi mrežasto dlakavi, na osunčanoj su strani ljubičastocrveni. Vrijeme cvjetanja je nakon listanja, od svibnja do prve polovine lipnja. Nakon cvjetanja stvaraju se crne okruglaste bobice, 4 – 8 mm velike, u njima se nalaze sjemenke koje su svijetlosmeđe i plitko uzdužno izbrazdane, nisu jestive, dozrijevaju u rujnu iste godine i rasprostiru se s pomoću ptica.

Dvije rijeke, jedan cilj

U Serdahelu 16. travnja održana je završna konferencija projekta Europske grupacije za teritorijalnu suradnju „Regija Mura“ pod naslovom „Dvije rijeke, jedan cilj“, što je ostvareno u okviru Interreg V-A programa za prekograničnu suradnju Mađarske – Hrvatske. Osnovni je cilj europskoga projekta zajednički razvoj vodenog turizma s jedne i druge strane rijeke Mure i Drave. U projekt vrijedan 842 285,50 eura uključena su hrvatska pomurska naselja i donjomeđimurske općine.

Predsjednik Mario Moharić pozdravlja nazočne.

Na početku konferencije nazočne je pozdravio Marijo Moharić, predsjednik, i Stjepan Tišler, potpredsjednik EGTS-a, koji su istakli važnost suradnje i prijateljstva općina i gradova s obje strane granice, bez koje nijedan projekt ne može oživjeti, te dodali da projektom „Dvije rijeke, jedan cilj“ stvoren je dio uvjeta za razvoj turizma na tom području, ali treba ih dalje graditi. Pozdravnim su se riječima pridružili i Josip Grivec, dožupan Međimurske županije, i Csaba Bene, predsjednik Skupštine Zalske županije. Obojica naglasiše da županije podupiru takve vrijedne projekte, a Međimurska se županija čak i ućlanila u EGTS. Dožupan Csaba Bene izvijestio je nazočne da će uskoro mađarska i hrvatska vlada potpisati pismo namjere o izgradnji mosta kod Kerestura i Kotoribe, što će otvoriti još veće mogućnosti za prekogranični turizam. Ostvarene aktivnosti i ulaganja s mađarske i hrvatske strane predstavile su projektne menadžerke dr. Ágnes Nagy i Leonarda Tarandek. Projekt je započeo 1. svibnja 2017. i završava se 31. travnja 2019., u kojem sudjeluju osam naselja: Goričan, Donji Vidovec, Legrad, Letinja, Kerestur, Mlinarci, Pustara i Serdahel. Vođa je partner projekta Europska grupacija za teritorijalnu suradnju „Regija Mura“, a pridruženi su partneri Goričan, Donji Vidovec i Legrad. U razdoblju od 20 mjeseci ostvarena su ulaganja vezana uz

vodeni turizam: u Goričanu je uređen ribnjak, izgrađena je šetnica uz ribnjak, postavljena javna rasvjeta, betonski stolovi i klupe, uza šetnicu je uređen i fitnes na otvorenome, u Donjem Vidovcu uređen

Sudionici konferencije

je Spomen-centar vidovskih zlatara, u Mlinarcima izložbeni centar i centar za posjetitelje, u Keresturu odmorište, u Pustari i Serdahelu također odmorišta i spremišta za čamce, uređeno je sedam pontonskih pristaništa na Muri i Dravi (tri s hrvatske i četiri s mađarske strane), nabavljeni su čamci i drugi predmeti za plovidbu. Organizirani su razni programi za promicanje vodenog turizma, a izdana je i brošura o turističkim atrakcijama mjesta

uz Muru, izrađena mobilna aplikacija, određene su zajedničke marketinške strategije i zajednički prikaz novog održivog turističkog proizvoda: vodenog turizma. O mogućnostima iskorištavanja uvjeta za vodeni turizam dao je neke savjete Attila Kovács, predstavnik Mađarskog saveza kajak-kenua. Podijelio je zamisli s kojima se mogu primamiti turisti. Prema njegovu mišljenju vrlo je važna nazočnost na internetu, stalno informiranje zainteresiranih o aktualnim događanjima, osmišljavanje programa, festivala, dječjih kampova i drugih. Voditelj Zajedničkog tajništva Interreg programa Marton Szücs govorio je o drugom pozivu Interreg programa u kojem se oblikuju i novi strateški projekti, a među njima je dobio mjesto i projekt željeznog mosta na Muri. U drugom pozivu Interreg programa maksimalni je iznos 21 milijun

eura. Prema njegovim informacijama, velika je konkurencija, stoga projekte treba dobro osmisлити i usredotočiti se na održivost. Drugi je poziv otvoren do 3. svibnja 2019. EGTS „Regija Mura“ planira kandidirati tri projekta, rekao je predsjednik Moharić, jedan od njih trebao bi biti nastavak projekta „Dvije rijeke, jedan cilj“, kako bi se odista oživio prekogranični turizam u korist stanovnika s obje strane Mure i Drave.

beta

Hodočašće Udvaraca i sunarodnjaka okolnih naselja u Hrvatskoj

U organizaciji udvarske Hrvatske samouprave 23. ožujka hodočastilo se u Molve, Čakovec i Varaždin.

Pedesetak hodočasnika putem je molilo žalosna otajstva krunice, molitvu satkanu od temeljnih molitava naše vjere kako bi zajedničkom molitvom produbili i usavršili zajedništvo, vjeru i vjernost. Cijelim su putem pjevane i prigodne crkvene pjesme.

U marijanskome svetištu u Molvama, u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, hodočasnike su dočekale redovnice Družbe sestara milosrdnica svetog Vinka Paulskog koje su hodočasticima govorile o povijesti crkve građene od 1853. do 1862. g.

Čudotvorni kip Majke Božje Molvarske potječe iz ranoga srednjeg vijeka (1470.). Načinjen je od lipova drveta, a tijekom godine nalazi se u zavjetnoj kapelici Majke Božje te se tijekom marijanskih blagdana, u velikoj ophodnji prenosi u župnu crkvu. Hodočasnici su razgledali crkvu i u molitvi obišli oltar Uznesenja Blažene Djevice Marije.

Hodočašće je nastavljeno prema gradu Čakovcu, gdje je hodočasnike dočekala bivša generalna konzulica Vesna Haluga koja je provela dan s hodočasticima nastojeći da što više vide i dožive i kući se vrata sa što ljepšim dojmovima.

U kulturnom dijelu programa hodočasnici su razgledali Stari grad u kojemu je stolovala obitelj Zrinski i otkuda je Nikola Zrinski krenuo u obranu Sigeta. Povijest obitelji Zrinski, svoj rad i djelovanje hodočasticima su predstavili uniformirani članovi čakovečke Zrinske garde, a o povijest Staroga grada i grada Čakovca govorila je kustosica i voditeljica etnozbirke Muzeja Međimurja Janja Kovač. U galerijskome prostoru Muzeja hodočasnici su razgledali i izložbu „Domorodci! Međimurci!

Suženstvu je našem kraj“ koja je postavljena povodom stote obljetnice oslobođenja od mađarske vlasti, koja je otvorena do 28. ožujka 2019.

U samome središtu grada hodočasnike je pozdravila i zamjenica župana Međimurske županije Sandra Herman i poželjela im ugodan boravak i još čvršće veze Hrvata iz Mađarske s Međimurjem i čitavom Hrvatskom.

Nakon objeda u restoranu Pozoj hodočasnici su posjetili i najmoderniju crkvu u Hrvatskoj, sv. Antuna Padovanskog, koja ove godine slavi i dvadesetu godišnjicu utemeljenja, a okuplja više od sedam tisuća vjernika.

Župnik fra Tomislav Božiček za hodočasnike je služio sv. misu, nakon koje je priredio i osvježenje te isripovijedao povijest župe i crkve.

Hodočašće je završeno u Varaždinu, koji je u svojoj povijesti bio i glavni grad Hrvatske. U kratkoj šetnji središtem grada hodočasnici su se mogli upoznati s bogatom poviješću i arhitekturo grada baroka i tornjeva, kako se još naziva ovaj lijepi grad.

Hodočasnici su se puni lijepih doživljaja i pozitivnih osjećaja vratili svojim domovima. *Hrvatska samouprava sela Udvara*

*Evo, Gospodinova službenica sam,
neka mi bude po riči tvojoj. (Lk 1, 38)* *Ime, az Úr szolgálója vagyok,
legyen nekem a te igéd szerint. (Lk 1,38)*

**HRVATSKO SHODIŠĆE
MARIJI JURSKOJ**

Jura + 5. maja/május 2019. + Győr

**HORVÁT ZARÁNDOKLAT
A KÖNNYEZŐ SZŰZANYÁHOZ**

10.00 Svetačna sveta maša
glavni celebrant: **Antun Škvorčević**, požeški biskup

14.00 Marijanska pobožnost
pejla: **Ferenc Benkovich**, papinski prelat, kanonik
Stolnoga kaptola, farnik fare Duha svetoga u Juri
*Sve Vas srdačno pozivamo i očekujemo
u jursku katedralu!*

10.00 Ünnepi szentmise
főcelebráns: **Antun Škvorčević** posegai püspök

14.00 Mária-köszöntő
vezeti: **Benkovich Ferenc** pápai prélat, székesgyházi
kanonok, a Győri Szentlélek Plébánia plébánosa
*Mindenkit szeretettel hívunk és várunk
a Győri Székesgyházba!*

GYŐRI EGYHÁZMEGYE • WWW.GYOR.EGYHAZMEGYE.HU

SAMBOTEL

U organizaciji „MARCUS“ d. o. o.-a, za osiguranje imovine, 10. maja, u petak, početo od 18 uri u sambotelskom kulturnom centru MMIK održat će se humanitarni koncert za sambotelsku Hrvatsku školu i čuvarnicu Miroslava Krležu. Nastupaju petrovski tamburaški sastav Koprive i koljnofski What's UpCi.

Uskrсни darovi za kerestursku djecu

Prof. dr. Karlo Gadanji s unucima, ravnateljicom i načelnikom u keresturskoj ustanovi

Uskrсни darovi Karči bačija, prof. dr. Karla Gadanjija, počasnog građanina Kerestura i umirovljenog rektora Sveučilišta u Sambotelu, već četrnaest godina zaredom stižu u Kerestur, kao i njegove stipendije za najbolje učenike i istaknute nastavnike koje se dodjeljuju na Danu Nikole Zrinskog. Profesor svake godine pripremi uskršne darove za polaznike dječjeg vrtića i učenike osnovnih škola (više od 200 djece), te za sve djelatnike javnih ustanova naselja. Na ovogodišnje uskršno darovanje poveo je i svoje unuke i zajedno s njima darovao kerestursku djecu. Učenci, kao i svake godine, pripremili su se s malim programom, sviranjem tamburice i pomurskim hrvatskim plesovima, odnosno lijepim pomurskim pisanicama. Ravnateljica škole Anica Kovač i ove mu je godine zahvalila u ime djece i svih Keresturaca, a njegovim unucima predala skroman dar kako bi se sjećali sela gdje im je djed odrastao.

beta

Uskrs u Bremenu

Na blagdan Velikog petka Seoska samouprava, u suradnji s tamošnjom Hrvatskom i Njemačkom samoupravom, priredila je izložbu dječjih crteža s tematikom "Uskrs" i druženje koje je potrajalo do 18 sati. Lijepo vrijeme pridonijelo je velikom broju posjetitelja okupljenih u tamošnjem vrtu

vila, nekadašnjoj kovačkoj radionici. Nastupio je i KUD Dola čiji rad pomaže i bremenska i kašadska Hrvatska samouprava, kaže Judit Kölcz, predsjednica bremenske Hrvatske samouprave.

Završnica Državnog natjecanja osnovnoškolaca iz hrvatskoga jezika i književnosti te hrvatskoga narodopisa

Završnica uglednoga Državnog natjecanja osnovnoškolaca iz hrvatskoga jezika i književnosti te hrvatskoga narodopisa (OÁTV) održana je 25. travnja 2019. na Katedri hrvatskoga jezika i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu. Kako doznajemo, na usmenu dijelu sudjelovalo je umalo dvadeset učenika dvojezičnih škola i škola s predmetnom nastavnom. Njihove su odgovore vrednovali: Timea Bockovac, Magdalena Šibalin Kühn i Slaven Vidaković. Organizator je natjecanja Narodnosno odgojno-pedagoško središte Prosvjetnog ureda.

Kristina Goher

POGAN

Pjevački zbor „Snaše“ uveliko se priprema za proslavu 20. obljetnice postojanja. Proslava će biti 22. lipnja, s početkom u 18 sati na športskom terenu u Poganu.